

Lucas van Hulten (1637-1699), commies-generaal van de Convoeien en Licenten ter Admiraliteit te Harlingen

Jeanine Otten, 20-2-2017

Op 28 juni 1699 overleed te Groningen Lucas van Hulten, commies-generaal van de Convoeien en Licenten ter Admiraliteit te Harlingen. Tien dagen later werd de boedelinventaris van het door hem gehuurde huis op Noordijs 19 te Harlingen opgemaakt¹. Van zijn acht kinderen waren er toen nog vier in leven: de meerderjarige dochters Maria, Lemina, Alegonda en de minderjarige Lucas wiens voogd en curator zijn oom Hendrik van Hulten (1648-1709) was, kapitein infanterie, residerende in Groningen.²

De volgende vertrekken van het huis werden beschreven: keuken, slaapkamer, voorkamertje, kelderkamertje, donker kamertje, 't Zael, voorhuis en gang, bovenkamer, provisiekamer.

Totaal aantal meubels in deze vertrekken:

Bedden	8
Stoelen	40
Tafels	12
Kasten	6
Spiegels	5
Kisten	3
Schilderijen	36
Portretten	12
Kaarten	35
Beeldjes	2
Boektitels	173

Opvallend in de boedelbeschrijving is de gedetailleerde beschrijving van de voorwerpen. Er werd gezien het gespecialiseerde kookgerei in de keuken lekker gegeten in huize Van Hulten. We vinden koperen keukengereedschap als twee taartpannen, een boffertpan, een pasteipan, een

¹ Tresoar, toegangsnummer 13-16, Nedergerecht Harlingen, inv.nr. 219, fol 121 t/m fol 134.

² Kinderen uit het huwelijk van Lucas van Hulten en Henrica Welman:

Maria, ged 12-11-1665 Groningen Martinikerk.

Lucas, ged 06-10-1667 Groningen Martinikerk, overl voor 23-09-1680.

Lummetien, ged 30-09-1668 Groningen Nieuwe Kerk, overl voor 17-10-1669.

Lemina (Lummetien), ged 17-10-1669 Groningen A-kerk.

Alegonda (Beerdina Alegonda), ged 13-10-1671 Groningen Nieuwe Kerk

Henrik, ged 19-11-1678 Groningen Nieuwe Kerk, overl voor juni 1699.

Lucas van Hulten, geb Harlingen 23-09-1680, overl Groningen 10-12-1748; officier, van Harlingen, ondertrouwt Groningen (huwelijksinschrijving) 03-10-1716, trouwt Groningen 18-10-1716 Anna Catharina van Brunsveld, van Groningen. Militaire loopbaan: In 1706 werd hij vaandrig als opvolger van Georgh Kemmerer, die promoveerde tot luitenant, in het regiment (later: Oranje-Stad en Lande) van kolonel Hieronymus Alberti, in 1715 luitenant onder kapitein Johan Toppinga in hetzelfde regiment met dezelfde kolonel, kapitein 14-05-1717 in hetzelfde regiment nu onder kolonel Gerhard Sichterman, majoor-titulair 08-06-1737 in hetzelfde regiment nu onder kolonel-commandant Otto George Veldtman. In het officiersboekje van 1740 wordt hij aangeduid als oud majoor en hij wordt voor het laatst vermeld in 1746. Bron: Register huwelijksinschrijvingen militairen Stad Groningen 1648-1811, deel II (collectie Wolters); Hoofdofficieren der Infanterie van 1568-1813. H. Ringoir, Den Haag 1981; Officiersboekjes 1738 t/m 1746; Politieke Almanak 1706, 1715 en 1718; Toegang 1605 Oud Archief van de gemeente Groningen 1594-1815, inv. nr. 549 Register der tourbeurten m.b.t. benoemingen van officieren en ambtenaren door de Stad of Ommelanden, 1663-1737.

Henrica Beillemina, ged 09-11-1684 in Harlingen, overl voor juni 1699, dochter van Lucas Hulten en Henrica Willemans, DTBL, Herv gem Grote Kerk Harlingen, doop 1675-1699, invnr 324.

Nieuwjaarsijzer, een bollebuisjespan (poffertjespan), een confitueurbekken en een blikken zalmbrader en konijnenbrader. De 173 boektitels in de boekenkast benadrukken de belezenheid van Lucas van Hulten. Opmerkelijk is de aanwezigheid van wiskundige instrumenten en vuurwapens (drie snaphanen en twee zakpistooltjes). Verder beschikte Lucas van Hulten en zijn gezin over nieuwigheden als lampetten (een gieter tot een lampet, een blikken lampet en een lampet met schotelkje), drie 'moderne' bedden (een paviljoen (=bed), een ledikant met fijn behang en een rustbank met matras), zes porseleinen chocoladekoppen en schotels (in de 17de eeuw was chocola nog een luxedrank, door de extreem hoge prijs kon alleen de bovenlaag genieten van deze lekkernij). Opmerkelijk is ook de aanwezigheid van vijf vogelkooien waarvan één met tortelduiven.

In de boedelbeschrijving komt, behalve 40 manshemden, geen kleding voor. Er zijn ook geen waardepapieren, geld, of obligaties of lijfrentebrieven beschreven.

Lucas van Hulten werd in Groningen geboren op 13 februari 1637, als zoon van hopman Lucas van Hulten (1602-1652) en Lummetien Heynens (overl 1662). Op achttienjarige leeftijd liet hij zich op 16 juli 1655 inschrijven als rechtenstudent in Groningen. Zeven jaar later, op 27 december 1662, ging hij in Groningen in ondertrouw met Henrica Welman (1643-1694), dochter van Hinricus Welman, in 1641 hoogleraar geneeskunde in Groningen, en Maria Bonnema³. Hij was rentmeester der predikantsgoederen in Groningen en van 8 december 1679 tot zijn overlijden op 28 juni 1699 Commies-Generaal van de Convooyen en Licenten ter Admiraliteit te Harlingen⁴.

In Groningen woonde hij en zijn vrouw in de Turftorenstraat waar zes van hun acht kinderen werden geboren, in 1679-1680 verhuisde het gezin naar Harlingen waar de laatste twee kinderen werden geboren. In Harlingen huurde Lucas van Hulten tot zijn overlijden in 1699 het grote huis Noordijs 19, zo blijkt uit de verkoop van dit huis op 7 april 1700. Volgens de verkoopakte was het een mooi huis met hof met bomen etc. en een deftig pakhuis, strekkende van oostzijde Noordijs tot achter aan de westzijde Zoutsloot (nu William Boothstraat), het huis was het laatst verhuurd aan de Commies-Generaal Lucas van Hulten.⁵ Helaas bestaat het huis dat Lucas van Hulten tot zijn overlijden in 1699 bewoonde niet meer. Het huidige huis Noordijs 19 werd in 1899 gebouwd. Het is een rijksmonument en wordt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed als volgt beschreven: 'Hoog pand onder zadeldak tegen achtertopgevel, achter nr 17 zich verbredend onder dwarsdak, 18de eeuw. Voorgevel met rechte kroonlijst waarop metopen en triglyphen. Gesneden dakkapel voor voorste dakschild bekroond door topschoorsteen. Deur met acht panelen. Twee stoeppalen met kettingen.

³ 'Lucas van Hulten, waer voor cornet [Jurrien van] Hees, en Juffr. Henrica Welmans waer voor vaendrik Bonnema'. Jurrien Anthonis van Hees, militair (kornet van een cavalerie compagnie in het regiment van Beyma) (ged Leeuwarden 23-01-1642, overl 26-04-1673 Groningen) is de echtgenoot van Hiskia van Hulten (ged Groningen 30-06-1635, overl 22-10-1672 Groningen), Lucas van Hultens oudere zuster. Ondertrouwboek Groningen 1661-1668, DTB 124, invnr. 168, fol 36, 27-12-1662. Groninger Archieven, toegangsnummer 539, Archief van de families Van Hulten en Lohman 1567-1805, inventarisnummer 11: Akte van scheiding tussen Helena van Hulten, Lucas van Hulten en Hindrica Welmans e.l., Jurrien van Hees, kornet, en Hiskia van Hulten e.l., Gerhardus van Hulten, alsmede voormond en voogden over Giselina, Hindrick en Garbrant van Hulten, met betrekking tot de nalatenschap van hun ouders Lucas van Hulten, raadsheer, en Lummetien Heynens, 1663, mei 7 (1 charter).

⁴ Opvolger van Pierius Heemstra in het kwartier Friesland; beëindigd door overlijden op 28 juni 1699, bron: Nationaal Archief archief Staten-Generaal der Verenigde Nederlandse Provinciën (1588-1796), inv. nr. 12279, f. 178v.

⁵ Tresoar, toegang 13-16, Nedergerecht Harlingen, Proclamatieboeken, inv.nr. 244, fol 64v, 7 april 1700.

Transcriptie van de boedelinventaris van Lucas van Hulten, 8 juli 1699

[121r]

Inventaris en beschrijvinge van goederen, gedaen ten overstaen van de heer Burgemeester Aart Jacobs Jacobides als Commissaris geadsocioert met de Secretaris dr Arnold van Idsinga, [...] ten sterfhuse van de heere Commys Generael Lucas van Hulten, nagelaten hebbende drie meerderjarige dochteren, met namen Maria, Lemina en Alegonda van Hulten, ende een minderjarige soone met de namen Lucas van Hulten de welke laeste op desselfs versoek, tot Curator is geauthoriseert de heere Henric van Hulten Capitain over een Compagnie infanterie residerende tot Groeningen, en is dan vervolgens op aengevinge van de versschreven]kinderen geprocedeert soo volght.

[121v]

In de Keucken bevonden als volght

Ijserwerk

vier tangen
twee roosters
twee haelen
vier hakmessen
drie braadspitten
een ijseren ellen
een kette
een braadlepel
een potzeel
een hangyser
vijf ijseren potten
een ijsere fork
twee ijseren conforen
een ijsere schoen aentrecker
een ijseren schopje
een rooster
een kandraer
twee schuimmers
twee braadnaelden
een asschop

[122r]

Coperwerk

een vijssel
twee taart pannen
een boffert panne
een pastei panne
drie confoorties
een fornuis
vier kandelaers
drie blaeckers
een vis-ketel
een confituir-becken
een groote blaker in een lanteern
een handschel
een nieuwjaars ijser

een bolboisjes panne [bollebuisjes=poffertjespan]
een bedpanne
een doofpot
twee thee ketels
agt snuiters
een strijkyser
een schaal
een koperen deksel

(fol 122)

Tin

twee vis-platen
veertien grote schotels
twee aschietten [assietten, borden]
een groote inktpot
drie kannen
een pijpkanne
twee koppen
een theepot
drie water potten
een groote theepot
ses en twintigh tafel borden
een gieter tot een Lampet
twee setterties
een boter klip

Blikwerk

een lamp
een braadscherm
een braadpanne
een stelp over schotels
drie blaeckers

[123r]

twee lanterens
drie blikjes
een schopie
een pompje
een suicker strooiertie
een River
een kruiddoos
drie koffy kannen
een opsetter met een schoteltie
een lampet met een schoteltie
een salmbrader
een Roostertie tot een strijkyser
een olykantje
een konine brader
een kistien

vijff theebussen
een tromp
drie emmers

Bontwerk

Een slaapbanck
een eecken rakien
een schenkbackien

[123v]

een thee-bladtie
een slijpbord
twee racken
twee puisters⁶
vier stoelen
een tafeltje
een turf vat
een scherm aen de heerd
een koffertie
een spinnewiel
een kasjen
een rakjen
twaaleff stoven
drie vaties
drie volgelkouwen [vogelkooien]
een kouw met tortelduiven
een seepvat
een soutvat
een lepel bortie
een koekrijff
een kees bak
twee houten schotelties

[124r]

drie stoffers
een vloerveger

Steenwerk

Dartien witte schalen
drie witte koppen
twaalf tafelborden
een witte kom
ses bonte schotelties

Bedgoedt

een bed en peul
een kussen
vier dekens

⁶ Puister: pûster (Fries): 1. Blaasbalg. 2. Plumeau, borstel voor lampenglas.

Mobilen in de slaapcamer

Een verlakt Cabinet
agt porseleinen spoelcommen
een bruin spoelcom
vier porseleinen schotelties
ses porseleinen chocolade kopies
en schotelties

[124v]

drie half dosijnen koffie-goed
een half dosijn theegoed
darten fijne flesies
een fijne bloempot
vier fijne theepotjes
een fijn suicker backien

Bedgoed

een bed en peul
vier kussens
twee deeckens
twee kleine kussenties
vier groene gordijnen
twee kleden
twee rabatten
ses stoelkussens
ses stoelen
een tafel
een schenktafel
een blicker Lampettie

[125r]

een tabelettien
een spiegel
seven schilderien
ses onfijne bonte schotels
twee gipzen beelties
ses kaarties met vergulde lijsten
seventien glasen
een vogel korfie
een onfijne trekpot
twee sak pistoolties
kamkoker met scheermessen

Mobilen in 't voorkamertie

agt grote schilderien
vijf kleine schilderien
drie kaarties met vergulde lijsten
een spiegel

een cabinettie
een eecken tafel
vijf Spaense stoelen

[125v]

een theetafel
twee porcseleine schotelties
vier porcseleinen koffykoppen
drie half dosijn dito gheegoed
drie rode trekpotties
een bonte trekpottie
seven vlesjes
drie viercante vlesjes
vijftien gedrilde glazen
vijff geslepen glazen
een bed en peul
vier kussens
een spaense deecken
een paer gordijnen en mede een
paer witte voor de glazen
een taefel en schoorsteenkleed

op 't kelder camertie

een paviljoen⁷
een tafel
ses stoelen

[126r]

twee spiegels
een lessenaer met een bijbel
een thee rakien
ses schilderien
een mantelstok
vijff groote bonte schotels
twee groote melkpotten
twee stenen bekers
twee kaarties
twee bedden met peulen
ses kussens
vier dekens
twee groene gardijnen, rabat, en tafel spreed
een boek tabelettien
een hoorn bordtie
een dambord
ses grove koffy koppen en vier schotelties
een grove theepot

⁷ Paviljoenbed: ronde bedhemel, aan een haak in het plafond, kleiner dan het bed, vanwaar de gordijnen tentvormig schuin naar beneden hangen, ook wel *lit a la polonoise*, zie: Ileen Montijn, *Tussen stro en veren: het bed in het Nederlandse interieur*, Wormer 2006, p. 40, 89.

ses stoelkussens

[126v]

in een donker kamertie

vijff portraiten

een eecken pulpitrūm⁸

twee tafels

een eecken kist

een papier kastie

drie mantel stocken

een schoorsteens kleed

een pars met een tafeltie

twee stoelen

in 't Zael

een notebomen kast

een ledekant met fijn behangh

een eecken tafel met een spread

een blaue brimbal ?⁹

een rustbanck met een matras

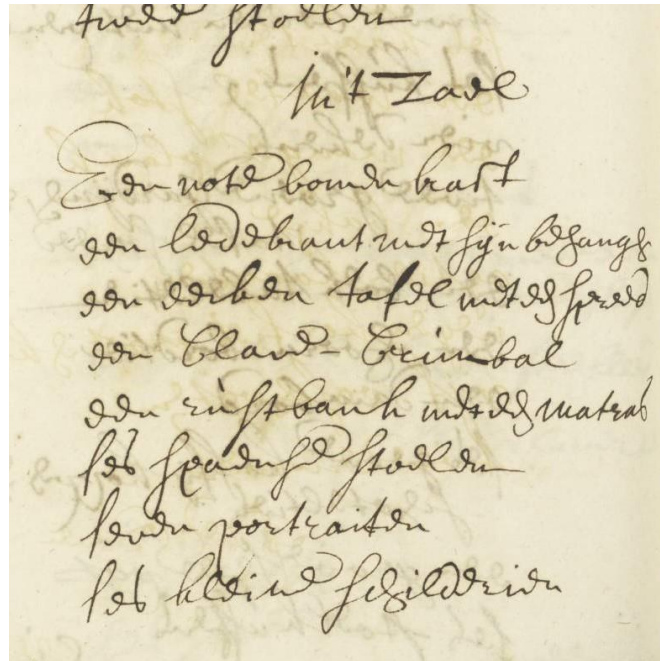
ses Spaense stoelen

seven portraiten

ses kleine schilderien

⁸ Pulpitrum: lessenaar.

⁹ Een blauwe brimbal ? of staat er, een blauwe bruinbal ? Brimbaler: Frans, Etymologie : Origine inconnue. On ne sait quelle est la forme primitive, brimbale ou bringuebale. Avec bringuebale, on pourrait songer à la locution populaire mettre tout en bringues, tout bouleverser, et, dans Rabelais, bringuenarilles, fendeur de naseaux ; au contraire brimbale rappelle le picard brimber, aller et venir, brimbette, jeune fille légère, brimbeux, vagabond (voy. , dont brimbe est une forme), il serait possible que de brimber on eût tiré, par dérivation, brimbaler avec la signification de faire aller et venir.
bron: <http://www.dico-definitions.com/dictionnaire/definition/4094/Brimbaler.php#1LvZWgvfgMxsejAQ.99>

Detail van de boedelinventaris, folio 126v: een blauw brimbal

[127r]

een spiegel
een bed en peul
twee deeckens
een schoorsteenkleed

in 't voorhuis en inde gangh

acht rusleren stoelen
een rakjen met drie snaphanen
twee schilderien
ses kaarten
een mantelstok
een mangelplank
een bakje
agtien kaarties
negen korfies groot en klein
vijf waschvaten
twee roemers

op de boven camer

[127v]

een vuiren kastie
een eecken tafel
een boeck kast
vier stoelen
drie koffers
eenigh mathematische instrumenten
een thee rakië
een bed en peul

twee kussens
twee deeckens
twee gordijnen
een kastie met laden
een papier kastie
drie gordijnen
twee schilderien
een spiegeltie

in de provisiekamer

een tafel
een keerskiste
noch een kiste

[128r]

eenige glasen en bouteljes
een bak met achtien messen
een eecken kastie
een bras korff

Silver werk

een schotel
twee kandelaers
een confoortie
een mosterpot
vier soutvaten
een thee bus
een beecker
een snuiterbak met een snuiter
een tonder-doojsje
een kaneel doosie
een kanne
twee koppen
agtien lepels
een peojer-doo [poederdoojs]
een spelde bakie
drie theelepels

[128v]

Linnen

sestigh bedlakens
negen wijtlingen¹⁰
tagtentigh slopen
veertigh mans hemden
veertien dosijn servetten
twintigh tafellakens
twintigh hand-doeken

¹⁰ Wijteling: onderlaken.

Boecken in folio

drie atlassen van Blauw¹¹
Nederlandsche historiën van meteren¹²
Notitia Germanij inferior Altingii¹³
Nederlandsche historiën van Aitsma
A Cellarij architectura mili[taris]
Coehoorns¹⁴ fortificatie

[129r]

Nederlandsche oversetting van Titus Livius¹⁵
Historie van Reide
Nederlandsche placæet boek
Chronyk van Gothefrid
Fortificatien door Hondius¹⁶
Deductie van de old ampten door Altingh¹⁷
Verantwoordingh van Groningen tegen 't verdoogh der ommelanden
Land-bouw door verscheiden aucteuren
Architectura militaris door Freitach¹⁸
Contemplationis Sionis door Hallius¹⁹
Historie van Friesland door Schotanus²⁰

¹¹ Joan Blaeu (1598-1673), drukker en uitgever te Amsterdam van kaarten, atlassen, religieuze en filosofische boeken.

¹² Emanuel van Meteren (1535-1612), *Historien der Nederlanden en haar naburen oorlogen tot het jaar 1612*, Amsterdam : by Jan Jacobsz Schipper, 1652.

¹³ Menso Alting (geb Emden 02-08-1636, overl Groningen 02-08-17132), secretaris en ambtman te Selwert, rechter te Sappemeer, burgemeester van Groningen 1686-1713, kenner van het oud-Groningse recht en schrijver van *Descriptio agri Batavii et Frisii sive notitia Germaniae inferioris*, Amsterdam 1697 -1701 en van een *Register van verouderde woorden in het stadboek van Groningen*, zie: P.C. Molhuysen, P.J. Blok, *Nieuw Nederlandsch Biographisch Woordenboek*, deel 1.

¹⁴ Menno van Coehoorn (geb Britsum, maart 1641, overl Den Haag 17-03-1704), in 1695 benoemd tot "Ingenieur-Generaal tot fortificatiewerken deser Landen", bracht in 1685 *Nieuwe vestingbouw, Op een natte of lage Horisont* uit.

¹⁵ Jan Hendriksz. Glazemaker (vert.), *Romainsche Historien van Titus Livius...*, Amsterdam, 1646.

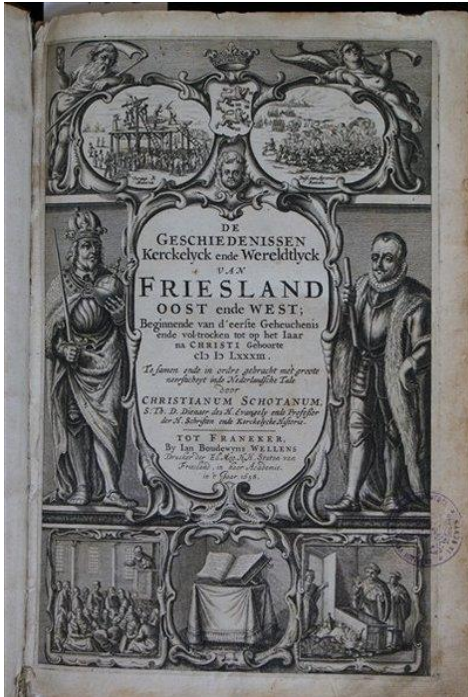
¹⁶ Hendrik Hondius, *Korte beschrijvinge ende afbeeldinge van de generale regelen der Fortificatie etc.*, Den Haag, 1624.

¹⁷ Bernhard (Berend) Alting (1598-1657), *Der Old-ambten dependentie, van de stad Groningen, ofte deductie, bethonende dat die van d'Oldambten ondenckelijcke tijden hebben onmiddelbaerlijck gedependeert van de regeringen der voorsz. stad*, Groningen, 1643. Berend Alting was in Groningen gezworenen raadsheer, syndicus, afgezet 1645. Hij was getrouwd met Clara van Hulten (1600-1671), een zus van Lucas van Hulten (1602-1652), de tante van Lucas van Hulten (1637-1699).

¹⁸ Adam Freitag, *Architectura Militaris oder Fortification*, 1630.

¹⁹ Van de *Contemplationis Sionis* van Joseph Hall (1574-1656) verschenen vier Nederlandse uitgaven in Amsterdam tussen 1642-1671. Ze werden vertaald door Everhardus Schuttenius. De eerste zeven boeken van het Oude Testament verschenen reeds voor 1634.

²⁰ Christiaan Schotanus a Sterringa (1603-1671), *De Geschiedenissen Kerckelyck en Wereldtlyck van Griesland Oost ende West [...] tot op het laar [...] M D LXXXIII*, Franeker 1658. folio. *Beschryving end Chronyk van Friesland, tusschen 't Flie end de Lauwers*, Franeker 1655. 4°. Met 32 kaarten en 11 stadsplattegronden van Bernardus Schotanus.

Neerlands placcaet boek
Handvest der Chronycks van Holland door van der Hoeve
Gesantschap na China door Dapper²¹
idem door Nieuhoff²²
Hooft Nederlandsche Historien²³

in quarto

Beverwijcks werken²⁴
[129v]
Ursini Catechismus²⁵

²¹ Olfert Dapper, *Beschrijvinge van het tweede en derde Gezantschap der Nederlandsche Oost-Indische Maatschappij naar China*, 1670; *Gedenkwaardig bedryf der Nederlandsche Oost-Indische Maetschappij op de kuste en in het keizerrijk van Taising of Sina ...*, Amsterdam, 1670.

²² Joan Nieuhof, *Het gezantschap der Nêerlandtsche Oost-Indische Compagnie, aan den grooten Tartarische cham, den tegenwoordigen keizer van China*, Amsterdam, 1665.

²³ P.C. Hooft, *Nederlandsche Historien* (1642-1647), 27 delen en register. Pieter Cornelis Hooft kreeg in 1618, dus tijdens het Twaalfjarig Bestand, het idee om een groot historisch werk te schrijven dat onder andere moest handelen over de Tachtigjarige Oorlog, die toen nog de Vaderlandse Oorlog heette, en zou moeten doorlopen tot de actualiteit. In 1628 startte hij zijn werk en in 1642 werd *Neederlandse Histoorien* gepubliceerd bij Louis Elzevier te Amsterdam. Dit monumentale werk beschrijft de periode van 1555 (de troonsafstand van Karel V van het Heilige Roomse Rijk tot en met de moord op Willem van Oranje in 1584. Hooft heeft zijn werk door zijn overlijden op 65-jarige leeftijd in 1647 niet kunnen voltooiën. In 1654 verscheen bij Joan Blaeu *Vervolgh der Neederlandsche historien* met daarin zijn beschrijving van de geschiedenis tot het jaar 1587. Hooft ging grondig te werk en stelde zich persoonlijk op de hoogte van de gebeurtenissen, zodat zijn beschrijvingen de kracht kregen van een ooggetuigenverslag. De schrijfstijl is een bewuste imitatio van de stijl van Tacitus. (http://nl.wikipedia.org/wiki/Pieter_Corneliszoon_Hooft#De_Nederlandsche_Histori.C3.ABn)

²⁴ De Dordtse arts Johan van Beverwijck schreef een medische vraagbaak in drie delen: *Schat der gezondheid*, 1636, *Schat der ongezondheid*, 1642, en *Heelkunst*, 1645. Dit drieluik was de eerste complete gezondheidsleer in het Nederlands voor een breder publiek dan geneeskundigen alleen. Latere edities: *Alle de werken*, Utrecht : Harman Specht 1651, en *Alle de werken*, Amsterdam : weduwe J.J. Schipper, 1672. Zie: Lia van Gemert, *De schat der gezondheid : ziekte en genezing in de Gouden eeuw, bloemlezing uit het werk van de Dordtse arts Johan van Beverwijck*, Amsterdam : Querido, 1992. De schoonvader van Lucas van Hulst, Hinricus Welman (geb Groningen 13-11-1611, overl Groningen 28-05-1643), was in 1641 hoogleraar geneeskunde in Groningen.

Chronyk van Vrankrijk
L 'Histoir des Espagne
L 'Histoir des Barbarins
Le proces Criminel per le Brun²⁶
Sansons Geographie²⁷
Emblemata van De Bruin²⁸
Lijste der Convoien bis
idem
placcaet boek
sentent: Terentianus²⁹
Vojage na oost en west indien³⁰
Gail Keiserlijke practiq³¹
Bastings Catechismus³²
Reinkrink de regimine seculari³³
H. de Groots inleidinge³⁴
Van der Waijen tegen de Betoverde
werelt³⁵
Muntings oefeninge der planten³⁶

²⁵ Zacharias Ursinus (1534-1583), Duits theoloog, auteur van de Heidelbergse Catechismus. De Heidelberger Catechismus werd door Petrus Datheen in het Nederlands vertaald. Hij voegde hem toe aan zijn psalmbundel. De Synode van Dordrecht (1618-1619) toetste de Catechismus en schreef hem voor als document dat ambtsdragers en hoogleraren dienden te ondertekenen.

²⁶ Les Procès civil et criminel par Claude Le Brun de la Rochette, 1619.

²⁷ Nicolas Sanson (d'Abbeville, Geographe Ordinaire du Roy), L'Europe en plusieurs cartes, et en divers Traittés de Geographie et d'Histoire, Paris 1683.

²⁸ Johan de Brune de Oude (1588-1658), *Emblemata of Zinne-werck*, 1624.

²⁹ Terentianus Maurus (eind 2de eeuw na Chr), De litteris, de syllabis, de metris.

³⁰ Oost- en West-Indsche voyagie door de Strate Magallanes naer de Moluques, met ses schepen onder den Commandeur Joris Spilbergen, Amsterdam 1648.

³¹ Andreas Gail (1526-1587), jurist, *Observationum practicarum Imperialis Camerae, et singularum casuum in Caesareo Auditorio, Imperijque Foro frequenter occurrentium ... per ... Andream Gaill ... et Joachimum Mynsingerum ... ominia congesta*, 1613.

³² Jeremias BASTINGIUS (BASTING / BASTINCK / BASTINGEUS) geb 1551 Ieperen of Calais; nov. 1577 te Antwerpen beroepen; na de val van Antwerpen (17-08-1585) uit Antwerpen gevlucht naar Zeeland, als predikant aangenomen Dordrecht okt 1585 (alsmede curator van de Latijnsche school te Dordrecht), vertrokken naar Leiden (Statencollege) 1593, overl. 1593 (Bron: Geschiedenis van Dordrecht door J.L. van Dalen (1931); hoogleraar theologie te Leiden.

Jeremias Bastingius hield zich bezig met de verklaring van de Catechismus. In 1588 verscheen te Dordrecht zijn werk, namelijk *In Catechesim religionis christianae, quae in ecclesiis et scholis, tum Belgii, tum Palatinatus traditur, exegemata, sive commentarii*. De vertaling die later bekend werd, was daarentegen van de hand van Hendrik van den Corput, een Dordtse collega van Bastingius (Breda 26 mei 1536 - Dordrecht 22 augustus 1601). Van den Corput maakte een tamelijk vrije vertaling, met toestemming van Bastingius. Van den Corput hoefde geen woordelijke vertaling te geven, maar mocht waar nodig meer woorden gebruiken en zelfs een en ander toevoegen wat tot lering, weerlegging en bestraffing dienstig was. Het werk vond veel bewondering en werd vele malen herdrukt.

³³ Theodor von Reinkingk, *Tractatus de regimine seculari et ecclesiastico*, Nicolas Hampel & Johan Jacobi Genath, 1632.

³⁴ Hugo de Groot (1583-1645), *Inleiding tot de Hollandsche Rechtsgeleertheydt* (geschreven tijdens zijn gevangenschap op Slot Loevestein 1619).

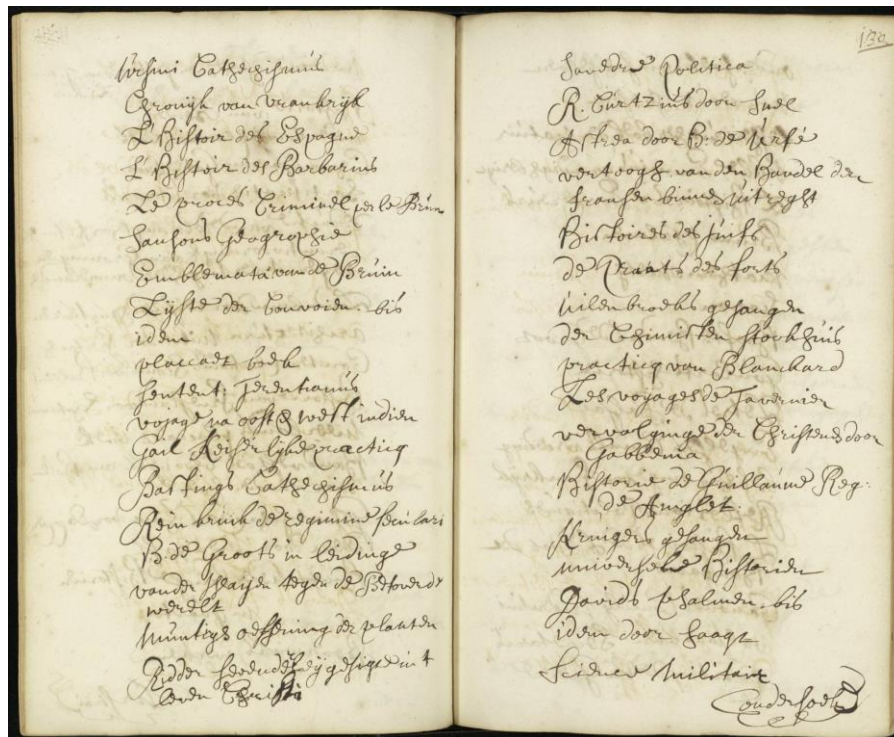
³⁵ Professor Johannes vander Waeyen, *De Betooverde weereld [...] ondersogt en wederlegt*, 1693, was gericht tegen 'De betooverde wereld' (1691-1693) van Balthasar Bekker.

³⁶ Abraham Munting (1626-1683) was zowel geschoold in de kruidenkunde als in de scheikunde. Hij volgde in Groningen zijn vader op als professor in de botanie. In 1672 schreef hij de *Waare Oeffening der planten*. In 1682 verscheen hiervan een veel uitgebreidere versie onder de titel *Naauwkeurige beschrijving der aardgewassen..* , die in 1696, na de dood van de auteur, nog eens werd herdrukt. Het boek bevat ruim 250 gedetailleerde kopergravures en biedt een mooi overzicht van de kennis van de geleerden uit de Oudheid en uit de Renaissance

(<http://plantaardigheden.nl/aardig/aardigheden/kruidenboeken11.htm#munting>),

Ridder sevederleij gesigt in t leven Christi³⁷

Een gedeelte van de 173 boektitels, folio 129v en 130r

[130r]
Sawdre Politica
R. Curtzius door Sael

³⁷ Franciscus Ridderus (1620-1683), *Sevederley Gesichte in de Historie van het Lyden en sterven onses Heeren Jesu Christi*, 1673.

Astrea door H. de Ursé
Vertoogh van den Handel der
fransen binnen Uitregh
Histoires des Juifs
de Praats des forts
Uilenbroeks gesangen³⁸
der Chimisten Stockhuis
practicq van Blanckard
Les vojages de Tavernier³⁹
Vervolginge der Christenen door
Gabbema⁴⁰
Historie de Guillaume Reg:
de Anglet:⁴¹
Kruigers gesangen
universele Historien
Davids psalmen⁴² bis
idem door Haagt
Sciewe Militair

[130v]

Onderzoek van sich selven
Nouveaux tresoir
Lessen uit het boek der Natuir
Ubbe Emmius grondigh berigt
L ' Histoires de Empereurs
Bruno psalmen
Mahtem: Mety
Scaron
Hoofts Hendrik de Groot⁴³
Goulart Historien
Le[t]tres de Balsac
Engelsen Conincks verdeding
Beschrijvinge van Frankrijk
Reflexions holitiques
L Histoires de L' Estat de
Hongarie
Canones concilij Fridentius
volmaakten secretaris

³⁸ Hendrik Uilenbroek, *Christelijke gesangen*, verschillende edities tuusen voor 1666 en 1733.

³⁹ Jean-Baptiste Tavernier (1605-1689), *Les six voyages en Turquie, en Perse et aux Indes*, Paris {Hollande}, 1679-1681. 3 delen in 12o.

⁴⁰ Simon Abbes Gabbema (Leeuwarden 1628-Leeuwarden 1688)?, geen publicatie met deze titel onder diens naam gevonden. S.A. Gabbema werd in 1659 door de Staten van Friesland benoemd tot historieschrijver van Friesland, zie *Nieuw Nederlandsch biographisch woordenboek*, dl 6, p. 538, 539.

⁴¹ Francois d'Eudemare, *Histoire excellente et héroïque de Guillaume le Bâtard, jadis roy d'Angleterre et duc de Normandie*, Rouen 1626.

⁴² Lucas D'Heere, Clement Marot, *Psalmen Davids Na d' Ebreusche waerheyt en d' alder beste exemplairen, oft...*, Gent 1565.

⁴³ Pieter Cornelisz Hooft (1581-1647), *Henrik de Grote [Henri IV van Frankrijk]. Zyn leven en bedryf*, Amsterdam 1626; Haarlem 1636; Amsterdam 1638 (verm.); Haarlem 1645; Amsterdam 1648, 1661, 1662, 1664 (van deze uitgave ook delen met jaartal 1665).

practicq de la Guerre

[131r]

Histoires facteuses et morales
Elstat des Allemange
Herstelde Leeuw
Batavise Arcadia
Recherges Politiques
Cort begrip der Digesten
La Republicq de la Venise
Les delices de la Hollande
Thresoir der Gewigten
Sande Nederlandse Historien
Verhandeling der Godvrughtigheid
Memories de Estat
Pratique de la pieté
Le Secretaire incognu
Etica Valerij
Le Conseil: des Estat
Secretaruis a la Mode
Halma Lots wijff⁴⁴
Spaanse dromen⁴⁵

[131v]

Remarques de jarige
Architecture militair
Testamentum novum Beza⁴⁶
Corpus juris
Justitutiones Justitiani
Leviathan door Hobbes⁴⁷
Gulden Spiegel door Maijvogel
Pogits Historien
Algemene Dwalinge des volks
Verhandeling van duivelen en
Toveraers
Verhandelingen der Godsaligheid
Troost boeksken
Dagelijks gebede Boeksken
Kempis navolginge Christi

⁴⁴ *Den ondergang van Sodom* (?) door François Halma (1653-1722), drukker en uitgever te Utrecht, zelf ook dichter, later opgenomen in *Bybelsche Mengelzangen*, Leeuwarden 1715.

⁴⁵ *Groote Spaensche Droomer, Ofte de VII. Wonderlijke Gesichten, van Don Francisco deQuevedo, Villegas, Ridder van St. Jacobs Orde. In welke alle de Gebreken deser Eeuwe, onder alle Staten van Menschen, Vermakelijck ende oock Stichtelijck werden Bestraft, en als in een Schilderye naecktelick verthoont.* In 't Nederlandts gebracht, door Capiteyn Haringh van Harinxma. Utrecht, Juriaen van Poolsum, 1687.12o met vignet o.d. titel in houtsnede en 7 houtsneden i.d. tekst. 332 blz. en register. Gevonden op: http://www.dbnl.org/tekst/buis006popu01_01/buis006popu01_01_1234.htm

⁴⁶ Theodore Beza (1519-1605), *Novum Testamentum*. Beza was een van de leiders van de Reformatie.

⁴⁷ Thomas Hobbes (1588-1678), Engels filosoof. *Leviathan* is de titel van het zijn bekendste werk. De volledige titel luidt: *Leviathan, or The Matter, Forme & Power of a Common-Wealth Ecclesiasticall and Civill*. Het werd in 1651 gepubliceerd en heeft een grote invloed gehad op de politieke filosofie ([http://nl.wikipedia.org/wiki/Leviathan_\(boek\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Leviathan_(boek))).

Schatkamer der gebeden
Toetsteen der Waerheit
Geestelijke Gesangen
van Sluiter⁴⁸
Baxter uitcoping des tijts

[132r]

Huberi positiones juris
Gebeden van de Gravinne van Morton
Psalmboek van Cl: Marot⁴⁹
Nieuw Testament
Jansoni Euchiridum Medicum
t leven de Koningin Christina
Le Politiques de Temps
Swartepaarts ongegrondigheit der Socinianen
Histories van Lysander
Avondmaal des Heeren
Officina Algebrae
Bitter lijden Christi⁵⁰
Engelands Memoriael
Oeffeninge der Godzaligheid
Logica Vossij
Send brieven
Aftekeningh van gefortificieerde steden

[132v]

Wetsteen der vernuften
Baudartij spreucken
Vojage van Dompier
Op en ondergang van Cormandel
Verstandige Hovenier
Onderwijs der globen
Manier van procederen door
Merula
Boom der kennis
Budaei Huis postille
Lijste der Convoien
Damhouder practiq Civil
Coccei Cathechismus
Zutphens Regten geleertheid
Nieu testament
Fortificatiën door d' Orville
't Leven en bedrijf van Barnevelt
Schulteti Hemelsche Cirkel

[133r]

⁴⁸ Johannes Sluiter (geb Eibergen 1664, overl Steenwijk 1742), *Geestelijke gesangen*

⁴⁹ Clement Marot (1496-1544) en Theodore Beza, *Psalmenboek*, Geneve 1562.

⁵⁰ Henricus Engelgrave (S.J.), *Meditatien ofte Soete bemerckingen op het bitter lyden Christi*, Antwerpen 1677.

Udemans practicc
Historie van Guicardijn⁵¹
Hollandsche practicqen Rechten
Arbeid van Mars
Bodui de Republica
Biblia
Instructien de Boivijn
Serres Historie van Frankrijk
Duce Centurae Bronckhorstij
Christelijke Zeevaart
oe fur de Tacite
Heidelberghs Cathechismus
Historie van Comines
Huberts Regtkunde
Baxters Godlik leven
Beckers fortificatien
Psalmen van Camphuisen
Roomse Bijenkorf

[133v]

Sermoen van Broer Cornelis
Stada Nederlandsche Historien
de Brune Bancquetwerk
Verdeding der Hollandsche Regeringh
Roomse Uilenspiegel
Historie van Geneve
Quintus Curtius
Consideratien van Staat
Ridderi tijd korter
't Licht der apothekers
Maximen van Hollandt
Martini Cathechismus
Sweedse soldaet
Theologus Paradoxus
Molders Fortificatien
historie der Turkken
't Leven van Paus Sixtus de 5[de]
Sweers gesangen

Aldus gedaen ende geïnventariseert

[134r]

In kennisse van ons Commissaris en Secretaris Actum ten sterffhuise voorsch
den 8^e Julij 1699
absent secretaris
[getekend]
I Reijnalda 1699

⁵¹ Description de tous les Pays-Bas ... / L. Guicciardin. - Arnhem, 1617.

Bijlage

Genealogie Lucas van Hulten (1637-1699) en zijn voorvaders en zoon

Lucas van Hulten I (1543-1571)

Lucas van Hultens overgrootvader, Lucas van Hulten I (geb Antwerpen 1543, overl Antwerpen 1571, begr Sint Willeboorts buyten Antwerpen), van beroep lakenfabricateur, stijfelmaker, buiten Antwerpen, getrouwd met Anna van Lare, hing de Reformatie aan. Door een, gereformeerde, Spaanse officier gewaarschuwd, dat hij op last van de Raad van Beroerte „in de boeijens gebracht" zou worden, is hij met zijn gezin (omstreeks 1570) uitgeweken naar Wezel. Hij en zijn vrouw hebben nog enige jaren te Wezel gewoond, „in vreugde van haeren Godsdienst opentlijk te mogen belijden". Lucas van Hulten zal wel naar Wezel gevlucht zijn. Dat hij er ook is overleden is twijfelachtig gezien de opmerking in het Album Van der Hagen, dat hij te Sint Willeboort werd begraven. Vele Antwerpenaren verlieten bij de komst van Alva de stad, maar keerden terug toen de stad in handen van de Prins van Oranje kwam. De grote uittocht begon na de val van Antwerpen in 1585 toen Lucas van Hulten en zijn vrouw al jaren dood waren. Hun zoons Lucas en Hendrik zullen de stad pas omstreeks 1585 hebben verlaten. Vaste goederen werden veelal pas later van de hand gedaan, de grote verkoop daarvan had tijdens het Twaalfjarig Bestand plaats.

Lucas van Hulten II (1563-1637)

Lucas van Hultens grootvader, Lucas van Hulten II (geb Antwerpen 1563- overl Groningen 1637)⁵², verliet omstreeks 1585 na de val van Antwerpen de stad. Op 16 juni 1588 trouwde hij te Leeuwarden met Hiske Barels (geb Groningen 1565-overl Groningen 1658), in 1597 werd hij burger van Groningen, daarna kluftmeester, burgerhopman, gezworene 1622, kerkmeester en lid van de kerkenraad Groningen⁵³. Kinderen:

1. Anna van Hulten (geb Leeuwarden 1592, overl Groningen 1652), 1614 in Groningen gehuwd met Coppen Jarges op Heralma en in Hommerzee (1575-1642), rentmeester van Stad en Lande, ontvanger-generaal der landsmiddelen in Wedde en Bellingwolde.
2. Clara van Hulten (1600-1671), gehuwd met Berend Alting (1598-1657), gezworene raadsheer syndicaat, afgezet 1645.⁵⁴ Zoon Lucas Alting (1640-1701), 1667 benoemd door Staten Generaal tot gecommiteerde raad in het college van de Admiraliteit van Harlingen⁵⁵.

⁵² Genealogie Van Hulten, auteur Frederik van Hulten: Inleiding: De genealogie van de familie 'van Hulten' is in hoofdzaak gebaseerd op twee bronnen. Het grootste deel van de geschiedenis van het Fries-Groningse geslacht van Hulten is gepubliceerd in het Bijblad van "De Nederlandse Leeuw" 1960, deel 3, door de heer C. H. van Hulten. Een onderzoek van de heer H.L. Kruimel naar de familie van Hulten in Antwerpen is gepubliceerd 1979, in het Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie, p. 178-193, 's-Gravenhage. De genealogie in het Bijblad van "De Nederlandse Leeuw" gaat terug op de „Mimmorie", geschreven in 1631 door Lucas van Hulten den Olden, (no. 66, Rijksarchief te Groningen) en het „Stamboek", 1780-'85 samengesteld door Ds. Lucas van Hulten.

http://ourworld.compuserve.com/homepages/Fvan_Hulten/genealogie/vanhulten.htm

(Bron: <http://www.xs4all.nl/~teijodkp/sources.htm#S002974>)

⁵³ Groninger Archieven, toegangsnummer 880, Catalogus van de verzameling archivalia Fransema:

Inventarisnummer 125: Aantekenboekje betreffende de families Van Hulten en Alting over de jaren 1563- 1656, begonnen door Lucas van Hulten in 1631, voortgezet door zijn weduwe Hiske Barels, zijn zoon Lucas van Hulten en vermoedelijk door zijn kleinzoon Lucas Alting.

Inventarisnummer 1109: Plaatsingslijst van het archief van de familie van Iddekinge, 15e-20e eeuw.

Inventarisnummer 82: Testament van Hissa Baroldes, weduwe van Lucas van Hulten, 1650 (1650-11-27) .

Inventarisnummer 203: Akte van boedelscheiding tussen Lucretia, Eijzo, Schelto en Clara Jarges kinderen van wijlen Anna van Hulten en wijlen Coppen Jarges, Clara van Hulten weduwe van Bernardt Alting, en Lumme Heinens weduwe van Lucas van Hulten als erfgenamen van hun vader en grootvader Lucas van Hulten, weduwnaar van Hiskia Baroldes, 1659 (1659.08.25)

⁵⁴ Berend Alting, geb 1598 Groningen, overl Groningen 06-01-1657, gezworene en raadsheer te Groningen 1653, schrijver van "De Pilaren ende Peerlen van Groningen" (1647), zoon van Ludolph Alting en Beerte Oisterwijck, getrouwd 24-04-1625

3. Lucas van Hulten III (1602-1652), gehuwd met Lummetien Heynens.

Lucas van Hulten III (1602-1652)

Lucas van Hultens vader, Lucas van Hulten III (1602-1652), vaandrig van de burgerij, hopman, raadsheer, trouwde 16 augustus 1626 te Groningen met Lummetien Heynens (overl 1662), dochter van Hinric Heynens en Giselina Broyls. Kinderen:

1. Helena (1632-1688), 1665 gehuwd met Johan Tammen 1680 raadsheer der stad Groningen.
2. Hiskia (1635-1672)
3. Lucas IV (1637-1699)
4. Hendric (1639-1641)
5. Gherardus (1641-1665)
6. Gijsseltien (geb en overl 1643)
7. Gijsssele (geb en overl 1644)
8. Gissele (1646-1680), gehuwd met Nicolaes Sijghers 12 november 1663.
9. Hendrick (1648-1709)
10. Gerbrand (1651-1668)

Lucas van Hulten IV (1637-1699)

Zie inleiding hierboven

Lucas van Hulten V (1680-1748)

Lucas van Hulten IV zijn zoon, Lucas van Hulten V, geb Harlingen 23-09-1680, overl Groningen 10-12-1748; officier, luitenant in het regiment van de kolonel Hieronymus Alberti, zoon van wijlen Lucas van Hulten commies-generaal van de admiraliteit in Friesland en Henrica Welman, ondertrouwt Groningen (huwelijksinschrijving) 03-10-1716, trouwt Groningen 18-10-1716 Anna Catharina van Brunsvelt, van Groningen, dochter van Theodorus van Brunsvelt secretaris van de kamer van rekeningen en financiën van de provincie Groningen en wijlen Geertruida Knock. Getuigen: 1. aan de zijde van de bruidegom Maria, Lummina en Beerdina Alegonda van Hulten als zusters; Elsebetha Tammen, wed. kapitein Hendrick Lohman: Jacob Sijghers kapitein als neef; 2. aan de zijde van de bruid: Bruinsvelt secretaris en zijn vrouw Margareta Tjacomina Emmius anders Bruinsvelt als vader en moeder; Harmen Knock, ontvanger-generaal van de provincie en Berent Knock ontvanger van de admiraliteit in Friesland en solliciteur van een compagnie cavalerie als ooms; voor zich en tevens namens Barold Knock raad-ordinaris in de hove van Friesland en Johan Knock ontvanger-generaal van de losrenten in Friesland en regerend burgemeester van de stad Leeuwarden, ook als ooms; en Angelia ter Hola, vrouw van Berent Knock bovengenoemd. De akte is verleden voor burgemeesteren en raad van Groningen en getekend door 2 raadsheren en de secretaris. Het stadszegel met contrazegel, is zeer beschadigd. Het stuk is in dorso geadresseerd: "an de hr. ontf.-generaal Harmen Knock". Groninger Archieven, toegangsnummer 583, Archief Familie Tjassens, Vuust, Writzers en Knock 1587-1918, inventarisnummer 6.

Militaire loopbaan Lucas van Hulten V: In 1706 werd hij vaandrig als opvolger van Georgh Kemmerer, die promoveerde tot luitenant, in het regiment (later: Oranje-Stad en Lande) van kolonel Hieronymus Alberti, in 1715 luitenant onder kapitein Johan Toppinga in hetzelfde regiment met dezelfde kolonel, kapitein 14-05-1717 in hetzelfde regiment nu onder kolonel Gerhard Sichterman, majoor-titulair 08-

in Groningen met Clara van Hulten, geb 13-03-1600 Groningen, overl 27-02-1671 Groningen, dochter van Lucas van Hulten en Hiske Barel (Groninger Archieven, toegangsnummer 880, Catalogus van de verzameling archivalia Fransema, invnr 287: Huwelijkscontract tussen Bernhardus Altingh, advocaat der provincie en Clara van Hulten).

⁵⁵ Groninger Archieven, toegangsnummer 1465, Archief familie Quintus, deel B, inventarisnummer 128:

06-1737 in hetzelfde regiment nu onder kolonel-commandant Otto George Veldtman. In het officiersboekje van 1740 wordt hij aangeduid als oud majoor en hij wordt voor het laatst vermeld in 1746. Bron: Register huwelijksinschrijvingen militairen Stad Groningen 1648-1811, deel II (collectie Wolters); Hoofdofficieren der Infanterie van 1568-1813. H. Ringoir, Den Haag 1981; Officiersboekjes 1738 t/m 1746; Politieke Almanak 1706, 1715 en 1718; Toegang 1605 Oud Archief van de gemeente Groningen 1594-1815, inv. nr. 549 Register der tourbeurten m.b.t. benoemingen van officieren en ambtenaren door de Stad of Ommelanden, 1663-1737.

Familiewapen *Van Hulten*:

In zilver een rode dwarsbalk, vergezeld door drie rode molenijzers. geplaatst 2 + 1.

Het schild is gedekt door een kroon van een welgeboren.

GDW. pag.916; Gen v.Hulten=RAG

(Bron familiewapen Van Hulten:

http://www.bloggen.be/genealogie_beckeringh/archief.php?ID=229333)

Nog nader te onderzoeken:

- Groninger Archieven, toegangsnummer 539, inventaris van het archief van de families van Hulten en Lohman 1567-1805.
- Groninger Archieven, toegangsnummer 880, Catalogus verzameling archivalia Fransema, inventarisnr 125: aantekenboekje families Van Hulten en Alting over de jaren 1563-1656, begonnen door Lucas van Hulten in 1631, voortgezet door zijn weduwe Hiske Barels, zijn zoon Lucas van Hulten, en vermeerderd door zijn kleinzoon Lucas Alting
- Chr. van Hulten, over Fries-Groningse familie Van Hulten, in Bijblad *Nederlandse Leeuw*, 1960, dl 3, gaat terug op de 'Mimmorie' 1631 geschreven door Lucas van Hulten den Olden (no 66 Rijksarchief Groningen) en Stamboek 1780-1785 samengesteld door ds Lucas van Hulten.

- Onderzoek naar familie van Hulten in Antwerpen, *Jaarboek CBG* 1979, p. 178-193.